

SLOVENSKÝ SKAUTING

HISTORICKÁ KOMISIA

**Najstaršie známe skautské vlajky na území
východného Slovenska**

Michal Novák

Od dávnych čias symbolizuje vlajka príslušnosť ku krajine, štátu, rodu či len určitej organizovanej skupine ľudí. Rovnako od vzniku skautského hnutia používajú svoje vlajky aj skauti. Skauti rozoznávajú tri základné druhy vlajok a to vlajky zborové, oddielové a družinové. V regióne východného Slovenska sa zachovalo pomerne málo historických vlajok. Dôvodom je predovšetkým trojnásobný zákaz činnosti skautingu a prenasledovanie jeho predstaviteľov.

Tento článok zaznamenáva päť zachovaných skautských vlajok z obdobia 1. ČSR a jednu vlajku z obdobia rokov 1968 – 1970. V článku sa objavujú aj dobové fotografie, na ktorých je možné vlajky výborne rozoznať.

Prešov

Ide o prvú z päťice najstarších vlajok na východnom Slovensku. Oddiel patril medzi prvé slovenské skautské oddiely v rodiaom sa Československu.

Vznikol v roku 1919 a založil ho legionár a námorník Matisko. Odrastajúci skauti z 1. oddielu neskôr vytvorili 1. kmeň roverov – skautov v Prešove. Aj tento roverský skautský oddiel mal samozrejme svoju vlajku, z ktorej sa nám žiaľ zachovalo len niekoľko fotografií. Podľa spomienok starých skautov bola vraj vlajka po skončení 2. sv. vojny odvezená do Sovietskeho zväzu ako jedna z trofejí Červenej armády. Činnosť 1. oddielu pokračovala až do roku 1938 no o jeho vedení či aktivitách nemáme zatiaľ viac bližších informácií.

V súčasnosti je vlastníkom vlajky Východoslovenská oblasť.

V rokoch 1968 – 1970 prišlo ku krátkemu, ale intenzívnemu obnoveniu skautskej činnosti. Z tohto obdobia sa zachovala skautská vlajka 2. oddielu skautov z Prešova. Oddiel viedol Jozef Nagy, zástupcom vodcu bol Ján Hanzély ml. Oddiel tvorili družiny Jeleňov, Kamzíkov a Vlkov s radcami Matejom Revickým, Jozefom Hospodárom a Jozefom Miklošom ml..

Humenné

Vlajka pochádza z roku 1932 a patrila oddielu Slovenských katolíckych skautov v Humennom. Oddiel vznikol pravdepodobne v roku 1930 a založili ho kaplán Anton Žarnay a učiteľ Jozef Bindás.

Jozef Bindás absolvoval v roku 1932 VI. Kurz Slovenskej lesnej školy. Oddiel patril medzi najaktívnejšie v regióne Zemplína a humení katolícki skauti sa pravidelne zúčastnili aj rôznych verejných podujatí či spoločných skautských táborov. Oddiel pracoval v Humennom pod vedením Jozefa Bindása až do prvého zákazu skautingu v roku 1938. Jeho nástupcom sa stal v roku 1947 prof. Pavol Bilec, ktorý obnovil v Humennom skauting a ten s prestávkami existuje v meste dodnes.

V súčasnosti je vlajka v úschove 120. zboru prof. Bileca Humenné.

Dobová fotografia skautov SKS z Humenného, ktorým skautská vlajka patrila. V strede sediaci Anton Žarnay a učiteľ Jozef Bindás.

Košice

Skauting v Košiciach mal v období 1. Československej republiky naozaj bohaté zastúpenie. Pracovali tu okrem slovenských oddielov aj oddiely maďarské, židovské, katolícki skauti či skauti socialistických organizácií.

Nasledujúca vlajka pochádza z obdobia 1. Československej republiky a patrila 4. Széchenyiho oddielu skautov. Maďarský nápis na vlajke v preklade znamená: Buď pripravený! Košický štvrtý skautský oddiel Széchenyiho. Lícna a rubová strana vlajky sú totožné. Oddiel vznikol na Premonštrátskom gymnáziu pravdepodobne v roku 1934. Po odstúpení Košíc Maďarsku bol oddiel začlenený do Maďarského skautského zväzu a bol prečíslovaný na 143. oddiel. Vo vedení oddielu vystriedal Duruttya Istvána Csanád Vilmos.

V súčasnosti je vlajka v opatere maďarských skautov z Košíc.

Druhou známou zachovanou vlajkou z Košíc je vlajka 2. oddielu Slovenských katolíckych skautov z roku 1935. Oddiel založil kňaz a učiteľ prof. Pavol Stulakovič v roku 1934 a viedol ho zrejme až do zákazu skautingu v jeseni 1938. Špecifikom tohto oddielu bolo, že bol oddiel gréckokatolícky.

Vlajku uchováva Gréckokatolícky farský úrad Košice – Staré mesto.

Spišská Nová Ves

Vlajka 2. oddielu Sväzu Junákov Skautov R.Č.S. v Spišskej Novej Vsi pochádza z obdobia okolo roku 1928 - 1930.

Oddiel sa prvýkrát spomína v roku 1928, keď sa jeho členovia zúčastnili župných skautských slávností v Prešove. Členom tohto oddielu bol medzi inými aj kpt. Ján Nálepka. Taktiež v tomto roku uskutočnil oddiel putovný letný tábor pod vedením Jozefa Šimka. V roku 1929 bol vodcom oddielu Karol Kalmár. Posledná známa zmienka o 2. oddiele pochádza z roku 1937, kedy mal oddiel iba 9 registrovaných členov. Je veľmi pravdepodobné, že oddiel zanikol až pri prvej likvidácii skautingu v jeseni roku 1938.

Vlajka je majetkom 75. zboru v Spišskej Novej Vsi.

Fotografia členov 2. oddielu v Spišskej Novej Vsi počas skautských dní v Prešove v roku 1928, vzadu uprostred Rudo Lieskovský, župný spravodajca z Prešova.

Detail fotografie s oddielovou vlajkou počas hasičského výcviku skautov v Spišskej Novej Vsi v roku 1931.

Veľmi vzácnou je vlajka skautov Robotníckych telovvýchovných jednôt – RTJ. Jej pôvod je zahalený tajomstvom. Neznámy človek ju v 90. rokoch venoval skautom v Spišskej Novej Vsi. Podľa doteraz známych faktov pôsobili v minulosti skauti RTJ v regióne východného Slovenska iba v Košiciach. Z ich pôsobenia sa zachovalo aj niekoľko vzácných fotografií. Nie je však vylúčené, že vlajka môže pochádzať aj z inej lokality na Slovensku.

V súčasnosti je vlajka majetkom 75. zboru v Spišskej Novej Vsi.

Vlajky známe len z fotografií

Z obdobia 1. ČSR existuje dosť fotografií zachytávajúcich skautské vlajky, no žiaľ len veľmi málo vlajok je dobre čitateľných. Tieto vlajky, zachytené na fotografiách sa nám žiaľ do dnešných dní pravdepodobne nezachovali a ich osud je zahalený rúškom tajomstva.

Dobová fotografia oddielu a detail vlajky 1. družiny z 1. oddielu skautov RTJ z Košíc.

Dobová fotografia a detail na vlajku 1. Kmeňa roverov-skautov z Prešova. Oddiel vznikol ako skautský oddiel už v roku 1919 a na roverský sa pretransformoval postupom času, dospievaním svojich členov. Začiatkom 20. rokov 20. storočia nastal útlm oddielu aj skautingu v Prešove. V roku 1925 sa podarilo oddiel oživiť a viedol ho Ladislav Molnár. Až do svojho zániku v roku 1938 patril medzi najkvalitnejšie oddiely na východe Slovenska a z jeho radov pochádzalo veľa významných skautských činovníkov.

Niekoľko fotografií z defilé mestom Košice v polovici 30. rokoch 20. storočia. Žiaľ, kvalita týchto fotografií je dosť nízka.

Z fotografií skautských vlajok z obdobia rokov 1968 - 1970 sa nám zachovala dobre zdokumentovaná skautská vlajka 1. oddielu z Betliara. Oddiel vznikol už v auguste 1933 a založil ho Ladislav Holman. V období 1968 – 70 viedol chlapčenský oddiel Rudolf Dulík a oddiel dievčat Zuzana Šebestová.

Detail na lícnu a rubovú stranu vlajky.